

LOKALNI OMLADINSKI AKCIONI SAVET

PRIRUČNIK ZA UČEŠĆE

VODIČ ZA NOVE ČLANOVE
LOKALNIH OMLADINSKIH
AKCIONIH SAVETA

DECEMBAR 2013.

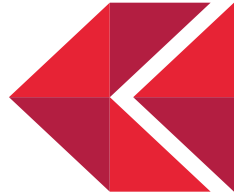
SADRŽAJ

POGLAVLJE 1:	ZAKONITOST I FUNKCIONALNOST	6
POGLAVLJE 2:	ODNOS IZMEĐU LOAS I OPŠTINE	10
POGLAVLJE 3:	ODNOS IZMEĐU LOAS I INSTITUCIJA NA CENTRALNOM NIVOU	14
POGLAVLJE 4:	UČEŠĆE	15
POGLAVLJE 5:	VOLONTERIZAM	17
POGLAVLJE 6:	MEDIJI I KOMUNIKACIJA	18

SKRAĆENICE

AU	Administrativno uputstvo
OGD	Organizacija građanskog društva
COAS	Centralni omladinski akcioni savet
ZLS	Zakon o lokalnoj samoupravi
LOAS	Lokalni omladinski akcioni savet
SO	Skupština opštine
OSBZ	Opštinski savet za bezbednost zajednice
MKOS	Ministarstvo kulture, omladine i sporta
MJU	Ministarstvo javne uprave
NVO	Nevladina organizacija
OMiK	Misija OEBS-a na Kosovu
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
OPF	Odbor za politiku i finansije

UVOD

Šta je svrha ovog priručnika?

Pravni okvir ume da bude zbunjujući, a ponekad i nejasan o tome kako zakonski uspostavljena participativna tela, kao što su lokalni omladinski akcioni saveti (LOAS), treba da funkcionišu. Kao rezultat toga, Misija OEBS-a na Kosovu (OMiK) je pripremila ovaj priručnik kako bi pomogla novopridošlim članovima LOAS da se upoznaju sa osnovnom ulogom, funkcijom i nadležnostima Saveta u skladu sa zakonskim okvirom, ali i da podeli već uspostavljene dobre prakse.

Kako je priručnik nastao?

OMiK je preko svojih terenskih timova širom Kosova, blisko saradivao sa LOAS, da bi im pomogao da u potpunosti ostvare svoje uloge kao zastupnici/predstavnici pitanja mladih u opštinama. U ovom procesu, utvrdili smo brojne dobre prakse, a kako bi ih podelio sa LOAS, OMiK je tokom 2011. i 2012. organizovao niz radionica za razmenu najboljih primera iz prakse. S obzirom na popularnost ovih radionica, OMiK je odlučio da ove „najbolje prakse“ uobličiti u ovom priručniku. Participativne radionice koje su organizovane u Gjilan/Gnjilanu, Mitrovicë/Mitrovici, Pejë/Peći, Prishtinë/Prištini i Prizrenu tokom maja i juna 2013, imale su za cilj da predstavljaju najbolje prakse iz ovog priručnika. Ove prakse su potom sakupili i pregledali naši regionalni rukovodioci projekata i kombinovane su sa zakonskim okvirom i načelima dobrog upravljanja kako bi poslužile kao praktični priručnik za LOAS.

Kome je priručnik namenjen?

Ovaj priručnik je namenjen članovima LOAS od 15 do 24 godine, koji su, u skladu sa članom 10 Zakona o osnaživanju i učešću mladih, definisani kao lokalne mreže koje predstavljaju mlade i pitanja mladih u institucijama lokalne vlasti i savetuju ih o njihovim interesima.

Kako da koristite priručnik?

Preporuke za delovanje koje se spominju u ovom priručniku zasnivaju se na Zakonu o osnaživanju i učešću mladih (Zakon o mladima) i Administrativnom uputstvu (AU) o odgovornosti i postupcima za uspostavljanje i funkcionisanje Saveta za omladinsko delovanje na Kosovu koje reguliše rad LOAS. U celom priručniku koriste se okviri koji naglašavaju preporuke za aktivnosti koje promovišu poboljšanu efikasnost, delotvornost, transparentnost, odgovornost i sudelovanje u radu LOAS. Ove aktivnosti zasnivaju se na dobrim primerom iz prakse LOAS, koje su utvrdili terenski timovi OEBS-a širom Kosova i pomoći će da vaš LOAS postane uspešniji. Razmotrite sve ponuđene primere i prilagodite ih potrebama opštine u kojoj radite.

Pravo na samoorganizovanje mladih zasniva se na načelu jednakosti i jednakog učešća za sve.

- Član 11, Zakona o mladima

PRAVNI OKVIR

Model za angažman mladih koji postavlja temelj za osnivanje LOAS je Zakon o mladima.

Zašto je Zakon o mladima važan?

Zakon o mladima daje pravnu osnovu za osnivanje LOAS koja omogućava učešće mladih na centralnom i lokalnom nivou, kroz COAS i LOAS.

Zakon o mladima definiše obaveze opštine da pruži podršku LOAS u članu 7.1. Konkretno, od opštine se traži da LOAS obezbedi finansijska sredstva i korišćenje javnog prostora, podršku za neformalno obrazovanje i druge aktivnosti koje su pokrenuli mladi za razvoj opštinske politike za mlade u dogovoru sa LOAS.

Uz nadležnosti dolaze i prava:

S obzirom da je Ministarstvo kulture, omladine i sporta (Ministarstvo) prepoznalo kapacitet LOAS, ono očekuje da ove mreže mladih postanu partneri u oblikovanju politika vezanih za mlade na lokalnom nivou (član 10). Stoga, pošto je Zakon stvorio model za angažman mladih, Ministarstvo je 2010. izdalo AU koji LOAS daje centralnu ulogu u stvaranju zajedničke vizije za mlade u svim opštinama u pripremi akcionog plana za mlade i saradnji sa drugim omladinskim organizacijama (član 10.1, AU 9/2010 o nadležnostima i procedurama za uspostavljanje i funkcionisanje omladinskih akcionih saveta na Kosovu).

Kako da se vaš LOAS uspešno zalaže za rešavanje pitanja mladih?

Kako bi se osiguralo da se vaš LOAS kvalifikuje kao pravno lice koje će vašoj grupi dati gore navedena prava, morate se registrovati pri Ministarstvu javne uprave (MJU). To je zato što LOAS, kao mreže omladinskih OGD, moraju da poštuju procedure registracije propisanih u Zakonu o slobodi udruživanja nevladinih organizacija (član 9, Zakon o slobodi nevladinih organizacija).

1. Prijavite se za ozvaničenje kod vaše opštine putem pismenog zahteva, tako što ćete se obratiti sekciji za mlade u okviru Odeljenja za kulturu, omladinu i sport (ili njenom ekvivalentu), koji se dostavlja uslužnom centru za građane vaše opštine.
2. Opština treba da potvrdi priznanje u roku od 30 dana, ako su ispunjeni svi uslovi u skladu sa članom 13.3 AU.
3. Detaljan spisak dokumenata potrebnih za vaš zahtev opštini za priznavanje LOAS može se naći u članu 13.4 AU.

Skupština Kosova je 2009. prepoznala aktivizam mladih kao kamen temeljac za razvoj mladih donošenjem Zakona o mladima. Ovaj osnivački dokument je usvojen sa ciljem poboljšanja kvaliteta života mladih i njihovog društvenog statusa i promovisanja učešća mladih u procesu donošenja odluka.

- Član 1, Zakona o osnaživanju i učešću mladih

Poštujte opštinske procedure
Članovi LOAS koji poštuju opštinske procedure za komunikaciju sa opštinskim zvaničnicima svedoče o lakšem procesu registracije. Svakako uspostavite kontakt sa svojim opštinskim službenikom pre bilo kakvog kontakta sa direktorom za kulturu, omladinu i sport, ili ekvivalentnoj poziciji kada tražite registraciju.

4. Vaša je odgovornost da o promenama u članstvu LOAS obavestite opštinu u roku od osam dana (član 13.6, AU).

Koja pravila i kakva struktura definišu vaš LOAS?

Svaki LOAS treba da izradi statut kao zvanični dokument kako bi definisao svoje interne strukture i pravila. Potrebno je spomenuti svrhu delovanja organizacije, kriterijume za članstvo, sastav članova, pravila upravnog odbora, itd. MJU je na svojoj internet stranici objavio smernice za izradu statuta NVO i uputstva za registraciju NVO (samo na albanskom). Svaki Statut bi trebao biti specifičan za potrebe svakog LOAS i specifičnosti vaše opštine.

Šta je uslužni centar za građane?

Ove kancelarije služe kao veza između građana koji traže opštinske usluge i odgovarajućih odeljenja, koja se nalaze u zgradi opštine.

Kako LOAS može da dobije budžet za svoje aktivnosti?

Produženje mandata

Produžite mandat predsednika LOAS sa jedne na dve godine u statutu LOAS. To će omogućiti predsedniku da za vreme svog mandata ima dovoljno vremena da u potpunosti razume svoje uloge i nadležnosti i da ih u skladu s tim i primenjuje.

Zamenik predsednika

Potrebno je imenovati kandidata sa drugim najvećim brojem glasova za zamenika predsednika LOAS. Ovim se izbegava bilo kakav prekid rada LOAS u slučaju ostavke predsednika. Treba uključiti i stavku u statutu koja zameniku predsednika omogućava da nastavi da rukovodi nakon ostavke predsednika LOAS, do narednih izbora, ako mu je preostalo manje od četvrtine mandata.

LOAS i građansko društvo

Imenujte predstavnika građanskog društva u LOAS, radi veće transparentnosti i ravnopravne zastupljenosti omladinskih OGD. Uključite u statut i član kojim se traži da svaka omladinska OGD mora da imenuje predstavnika u odbor LOAS preko sekretara LOAS na početku mandata, ili po osnivanju nove omladinske OGD u opštini.

Ne zaboravite da, u skladu sa zakonskim okvirom, opština treba da pokrije sve troškove organizacije Skupštine LOAS, a može pokriti i druge troškove, ako ima finansijskih sredstava (član 16. AU). Da bi od opštine dobili dovoljno sredstava za izbor LOAS, kao i dodatnu finansijsku podršku za aktivnosti LOAS i sprovođenje opštinskog plana omladinskih aktivnosti, članovi LOAS treba da osiguraju da se njihova zalaganja za finansiranje projekata i aktivnosti poklapaju sa procesom planiranja opštinskog budžeta.

1 Ministarstvo javne uprave, Odeljenje za registraciju i odnose sa nevladinim organizacijama, <http://map.rks-gov.net/sq/Page.aspx?id=18> (pristup 20. avgusta 2013).

Obezbediti budžet

Koordinišite pripremu akcionog plana mladih! Potrebno je da blisko saradujete sa odeljenjem za mlade na pripremi trogodišnjeg omladinskog akcionog plana LOAS-a. Ako uspete da u sprovođenje vaših planova uključite i opštinu, a proces izrade nacrtu plana koincidira sa procesom planiranja opštinskog budžeta, šanse da dobijete opštinske fondove će vam biti veće.

Regulišite finansiranje LOAS-a putem lobiranja u Skupštini opštine. Neke Skupštine opština su usvojile uredbe o uspostavljanju i načinu rada LOAS-a, kojima se predviđaju četiri izvora finansiranja saveta: članarina od organizacija koje imaju predstavnike u LOAS-u; subvencije iz opštinskih izvora prihoda; subvencije sa centralnog nivoa i međunarodnih organizacija; donacije i druge subvencije pojedinaca i drugih organizacija.

Tražite budžetski kod za mlade u okviru opštinskog budžeta. Blisko saradujte sa opštinskim odeljenjima za mlade, kulturu i sport, kako bi, uz podršku MKOS ostvarili ovaj cilj, što bi olakšalo opštinama da direktno izdvajaju sredstva za pitanja mladih.

Upoznajte se sa budžetskim procesom! Proces izrade opštinskih budžeta je regulisan Zakonom o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti. U septembru svake godine, opštine su dužne da usvoje godišnji budžet za narednu godinu (Izveštaj OEBS-a iz 2012. o procesu izrade budžeta u opštinama: Procena, str. 3). Budžet se formuliše u periodu od 1. aprila do 30. juna. Da bi budžet odrazio potrebe i prioritete stanovnika opštine, opština traži doprinos javnosti i različitih ključnih aktera putem javnih sastanaka. Drugi krug javnih skupova predviđen je pre podnošenja predloga opštinskog budžeta skupštini opštine, do 1. septembra, u svrhu razmatranja i razumevanja budžeta koje su predložile opštinske službe (str. 8, Ibid).

LOAS se podstiču da aktivno učestvuju u procesu planiranja budžeta pohađanjem javnih budžetskih rasprava i održavanjem individualnih sastanaka sa relevantnim opštinskim zvaničnicima, kao što su službenik za mlade i direktor kulture, omladine i sporta ili sa službenicima na ekvivalentnim položajima.

Ko rukovodi LOAS i kako su izabrani?

LOAS se preporučuje da održe izbore u skladu sa rokovima navedenim u svojim statutima, budući da su redovni izbori neophodni kako bi bili sigurni da se odbor LOAS sastoji od članova koji predstavljaju glas većine omladinskih OGD u opštini. LOAS treba da obezbedi interno demokratsko funkcionisanje u skladu sa međunarodnim standardima i osnovnom slobodom udruživanja u nevladine organizacije (član 13, Zakona o slobodi udruživanja u nevladine organizacije).

Kako bi se pratila načela dobrog upravljanja, transparentnosti i odgovornosti, LOAS se takođe preporučuje da opštinskom službeniku za mlade najavi datum, vreme i mesto izbora odbora LOAS, kao i opštinskom odeljenju za kulturu, mlade i sport, kao i svim drugim relevantnim organizacijama, najmanje mesec dana unapred. LOAS mogu još i da pozovu predstavnike odeljenja za mlade, kulturu i sport ili bilo kojeg osnovanog savetodavnog odbora koji se bavi mladima, da prate izborni proces, kako bi se izbegli bilo kakvi prigovori na navodne izborne nepravilnosti.

Iako to nije predviđeno zakonskim okvirom, LOAS su osnovali odbore, izabrali predsednika i druge funkcije. Ovi odbori LOAS se redovno sastaju, raspravljaju o relevantnim pitanjima, a ponekad i donose odluke glasanjem.

Kako se vrši primopredaja između odlazećeg i novoizabranog rukovodstva LOAS?

Primopredaja između starog i novog predsednika LOAS je ključ za očuvanje institucionalne memorije i nivoa funkcionalnosti saveta.

Preporučuje se da se nakon izbora obavi odgovarajuća primopredaja kako bi se osigurala nesmetana tranzicija sa jednog predsednika LOAS na drugog. Primopredaja podrazumeva davanje usmenih ili pismenih informacija o funkcionisanju uloge predsednika LOAS, kao i prenos materijala ili sredstava koja pripadaju LOAS.

Detaljan opis procesa primopredaje treba da bude opisan u statutu LOAS, uključujući i mesto za primopredaju, ime člana LOAS (tj. sekretar /predsednik) zaduženog za taj proces, kao i spisak dokumenata i predmeta za primopredaju.

Spisak, između ostalog, može da sadrži:

- statut LOAS;
- akcioni plan za omladinu;
- pečat LOAS;
- potvrdu o registraciji pri MJU;
- popis inventara;
- memorandume o razumevanju;
- listu i kontakt podatke pripadnika NVO u LOAS;
- listu i kontakt podatke volontera LOAS;
- strategiju za mlade;
- uverenje opštine o priznanju;
- autorizaciju i detalje žiro-računa;
- kontakt detalje NVO i međunarodnih organizacija.

Sprovesti primopredaju

Organizujte primopredaju dužnosti nakon izbora novog odbora. Na primopredaji dužnosti pripremite nove članove odbora o prirodi posla, pitanjima i izazovima sa kojima se mogu suočiti tokom svog mandata. Ne zaboravite da razgovarate o tehničkom svakodnevnom radu LOAS poput izrade planove za sastanke, vođenje sastanaka, odnosa sa opštinom i korišćenja LOAS pečata.

Kao alternativu, predvidite vremenski period u kome dolazeći (novi) i odlazeći (stari) članovi odbora mogu raditi paralelno. Odlazeći odbor može zaseniti dolazeći odbor (ili obrnuto) pre nego što dolazeći odbor u potpunosti preuzme rad kako bi se omogućio period za davanje saveta i kontinuitet u rukovodstvu.

ODNOS IZMEĐU LOAS I OPŠTINA

Zakonom o mladima definiše se odnos LOAS i opštinskih vlasti tako što se propisuju prava i obaveze obe strane, koje su dodatno razrađene u AU. Ovaj odnos se može podeliti na tri dela: obaveze LOAS prema mladima, obaveze LOAS prema njihovim predmetnim opštinama i obaveze opština prema LOAS.

Obaveze LOAS prema mladima:

- jačati omladinske organizacije u njihovim opštinama i formulisanje zajedničke vizije za mlade;
- pripremiti opštinski omladinski akcioni plan radi ostvarivanja zajedničke vizije;
- promovisati viziju i pripremljeni omladinski akcioni plan u opštini i među drugim organizacijama koje se bave pitanjima mladih u opštini;
- promovisati, koordinisati i razmenjivati dobra iskustva sa drugim omladinskim organizacijama;
- saradivati po omladinskim pitanjima sa javnim i privatnim institucijama (član 10.1.1-10.1.5, AU).

Obaveze LOAS prema opštinskim vlastima:

- nakon formiranja, LOAS imaju obavezu da podnesu zahtev za registraciju u svojim opštinama;
- da pred lokalnim vlastima predstavljaju omladinske organizacije operativne u opštini;
- da omladinska pitanja u opštini predoče opštinskim institucijama kao i drugim javnim telima i privatnim licima;
- da daju mišljenja i savetuju tela i opštinske institucije o planiranim aktivnostima koje se odnose na mlade u opštini;
- da iznose mišljenja o pravnim i drugim dokumentima koja se tiču omladinskih pitanja na Kosovu;
- da učestvuju u formulisanju, realizovanju, ocenjivanju i usmeravanju politike u vezi sa omladinskim pitanjima u opštini;
- da učestvuju i daju doprinos razvoju omladinskog akcionog plana i za pripremanje peticija i rezolucija za mlade;
- da organizuje godišnju omladinsku konferenciju u saradnji sa opštinom;
- da učestvuje i doprinese u izradi predloga godišnjeg opštinskog budžeta koji se odnosi na mlade;
- da planira omladinske volonterske aktivnosti i ostale aktivnosti mladih. (član 10.2.1-10.2.9).

Obaveze opštinskih vlasti prema LOAS:

- da izdaju odluku o zahtevu za priznavanje LOAS u roku od 30 dana od prijema pisanog zahteva (vidi deo 2.2);
- da pokriju sve troškove i izdatke nastale organizovanjem skupštine LOAS (član 16.1, AU);
- da obezbedi odgovarajući javni prostor gde mladi mogu da planiraju, rukovode i pripremaju svoje omladinske aktivnosti u konsultacijama sa LOAS (član 7.1.2, Zakona o mladima).

Na koji način vaš LOAS može da utiče na opštinsku politiku mladih?

Pored prava koje daje pravni okvir za učešće mladih, LOAS imaju određene odgovornosti i obaveze prema mladima i opštinskim vlastima kao što je upravo opisano. Svaki LOAS trebao bi redovno da doprinese radu opštine predstavljajući perspektive mladih preko sastanaka sa relevantnim opštinskim zvaničnicima i redovnim učešćem na raznim opštinskim sastancima. Ovo nije ograničeno na pitanja mladih nego se takođe odnosi i na sva pitanja praktične politike o kojima se raspravlja u opštini, ali iz perspektive mladih. Na primer, kako nedostatak ulične rasvete na putevima utiče na mlade koji pešače u toj oblasti? Ili, kako utiče na mlade moguća izgradnja objekta na javnom prostoru koji se koristi kao igralište?

Na kojim sastancima bi LOAS trebao da učestvuje kao neko ko predstavlja mlade?

Javni sastanci su mogućnost za članove LOAS da imaju neposredne kontakte sa višim opštinskim zvaničnicima i predstavljaju mogućnost da se čuje njihovo mišljenje o pitanjima mladih u njihovim dotičnim opštinama. Ovi sastanci moraju da se održavaju dvaput godišnje (član 68.1, Zakon o lokalnoj samoupravi) i otvoreni su svakom licu ili organizaciji koja ima interes u opštini.

Javna saslušanja o budžetu su predviđena da prikupе mišljenja i doprinos stanovnika u opštini o tome kako bi opštinski budžet trebalo da bude raspodeljen tokom pripremanja godišnjeg opštinskog budžeta (član 61.2, Zakon o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti). Javna saslušanja o budžetu može da inicira LOAS kao deo svoje odgovornosti da učestvuje i doprinese u pripremanju godišnjeg opštinskog budžeta za mlade (član 10.2.8, AU o odgovornosti i procedurama za uspostavljanje i funkcionisanje Omladinskih akcionih saveta na Kosovu). Više informacija o procesu opštinskog budžeta mogu da se pronađu pod "Kako LOAS mogu da dobiju budžet da finansiraju aktivnosti?"

Pomoć pri održavanju opštinskih sastanaka

Jedan LOAS je organizovao i olakšao organizovanje velikog broja javnih sastanaka nakon što je gradonačelnik shvatio dodatni značaj LOAS u uvećanju učešća javnosti na tim događajima. Predložite sličnu inicijativu svojoj opštini sa ciljem uvećanja učešća i opštinske transparentnosti.

Učestvujte u javnim raspravama o budžetu

Imajte aktivnu ulogu u javnim raspravama o budžetu i javnim sastancima. Izložite činjenice i argumente koje idu u prilog vašim zahtevima koji su bili uspešni za ostale LOAS u obezbeđivanju fondova za predloge koji se odnose na mlade kao što su investiranje u sportski objekat, kampanje zaštite životne sredine i omladinski programi.

Normiranje omladinskih pitanja

Uskladite omladinski akcioni plan sa radom opštinskih odeljenja. Radite blisko sa opštinskim zvaničnicima u pripremanju omladinskog akcionog plana kako bi ga dalje preispitali ostali zvaničnici ko što su službenici za ljudska prava i službenici za rodnu ravnopravnost. Zatražite povratne informacije od gradonačelnika i pojedinih odbornika kao način da se podstakne da opština preuzme vodeću ulogu nad dokumentom. Konačno kada je dokumenat dostavljen skupštini opštine na preispitivanje, omladinski akcioni plan neće biti strani dokumenat nego nešto o čemu opština odlučuje i u čemu je sama imala udeo.

Sačinite sa opštinskim zvaničnicima praktične politike koje su usmerene ka mladima. Povedite računa da se diskutuje sa službenicima za mlade o praktičnim politikama koje utiču na mlade, direktorima za kulturu, omladinu i sport kao i sa ostalim direktorima i da se ima jasna uloga LOAS u realizaciji praktične politike.

Uspostavite opštinske koordinacione sastanke da bi se održavao redovni kontakt sa opštinskim sagovornicima. Održavajte takve koordinacione sastanke na mesečnoj osnovi sa službenicima za mlade i vodite računa da se diskutuje o predstojećim aktivnostima i ostalim relevantnim pitanjima.

Konsultativni sastanci kao participativni mehanizmi u kojima učestvuju meštani i predstavnici organizacija građanskog društva omogućuju učešće javnosti u procesu opštinskog odlučivanja i propisani su članom 73 Zakona o lokalnoj samoupravi (ZLSU). Konsultativni odbori mogu da podnesu predloge, sprovedu istraživanja i daju mišljenja o inicijativama skupština opština u skladu sa opštinskim statutom (član 73, ZLSU). U opštinama gde konsultativni odbori funkcionišu, LOAS se podstiče da se prijavi za članstvo i aktivno učestvuje u radu odbora koji se bave pitanjima mladih. U opštinama gde ovi odbori još uvek ne postoje, LOAS bi trebao da lobira kod opštine za njihovo uspostavljanje.

Opštinski savet za bezbednost zajednica (OSBZ) je savetodavno telo o bezbednosnim pitanjima sa širokom zastupljenošću zajednica date opštine. Svrha saveta je da uzdigne svest o prirodi kriminala, nereda ili nasilnog ponašanja u lokalnoj zajednici, da utvrdi lokalne zabrinutosti u pogledu javne sigurnosti i bezbednosti i da preporuči akcione planove koji treba da se pozabave ovim zabrinutostima na lokalnom nivou putem nastojanja saradnje opštinskih vlasti, lokalnih zajednica i policije (član 7, Zakon o policiji). Kao savetodavno telo koje zastupa glas i zabrinutosti mladih, LOAS se podstiče da se prijavi za članstvo i da aktivno učestvuje u radu ovih saveta.

Lobiranje za bezbednijim okruženjem

Počnite sa redovnim prisustvovanjem sastancima OSBZ, iznesite zabrinutosti mladih na pažnju saveta i dajte preporuke.

Jedan LOAS se uspešno pozabavio pitanjem lakih droga u svojoj školi, a opština je odgovorila tako što je uvećala prisustvo policije i sprovela kampanje protiv droga.

Jedan drugi LOAS je istakao pitanje nepostojanja trotoara i ulične rasvete na putevima koje koriste učenici. Odgovor opštinskih službenika je bio da će postaviti i trotoare i uličnu rasvetu!

Redovno nadgledajte skupštinske sastanke

Dostavite svima zapisnike za sednica skupštine opštine koji su od važnosti za mlade kada se diskutovalo o pitanjima mladih ili drugim pitanjima koja utiču na mlade. Na primer, promena reda vožnje autobusa, bezbednosna pitanja, izgradnja, izveštaji o obrazovanju.

Ocenite učinak skupštine. Redovno pratite rad skupštine, pripremite izveštaj sa vašim nalazima i preporukama radi poboljšanja, posebno u pogledu javnog učešća i učešća mladih. Učinite svoj izveštaj javnim.

Jedan LOAS je čak nadgledao sve sastanke skupštine i vodio evidenciju o tome koliko puta je pomenuta reč mladi. Pripremili su izveštaj sa svojim nalazima i podelili ih sa odbornicima i medijima, a skupština opštine kao rezultat toga značajnije diskutuje o pitanjima mladih.

Odbor za politiku i finansije (OPF) preispituje politiku, fiskalnu i finansijsku dokumentaciju kao i predloge opštinskih propisa pre nego što se dostave skupštini opštine na usvajanje. KPF preispituje zahteve, predloge propisa i strateška dokumenta i obrađuje ih za dalje usvajanje na predstojećim zasedanjima skupštine opštine većinskim brojem glasova članova KPF. Odbor u svom sastavu ima predsedavajućeg Skupštine opštine i zastupnički broj političkih subjekata iz Skupštine opštine (član 52.2, Zakon o lokalnoj samoupravi). Sastanci su otvoreni za javnost.

Skupština opštine je najviše zakonodavno telo na lokalnom nivou i obavezna je da održi najmanje deset sastanaka godišnje (član 43, Zakon o lokalnoj samoupravi). Javnosti je dozvoljeno da prati i učestvuje na sastancima skupštine opštine u skladu sa svakim poslovnikom o radu opštine (član 45, Ibid). Članovi LOAS se podstiču da redovno prate zasedanja skupštine opštine u svojoj opštini kako bi bolje razumeli proces odlučivanja i Zasebna pitanja kojima se opština bavi u svakom trenutku. LOAS može preko foruma da učestvuje u diskusiji tačaka dnevnog reda koje se odnose na mlade prateći poslovnik o radu opštine. U međuvremenu, aktivno nadgledanje sednica će uvećati vidljivost LOAS i mogućnost da shvate trenutna dešavanja u opštini, pružiti im neophodne informacije da na konstruktivan način učestvuju u diskusijama i predlože opštinskim vlastima teme koje se tiču mladih.

ODNOS IZMEĐU LOAS I INSTITUCIJA NA CENTRALNOM NIVOU

Šta je LOAS i šta on radi?

Slično odnosima između LOAS i njihovih odnosnih opština, Centralni omladinski akcioni savet (COAS) je odgovoran da zastupa glas mladih pred centralnim institucijama (uglavnom MOKS). Ovo uključuje, ali nije ograničeno na predstavljanje omladinskih organizacija pred vladom, davanje preporuka o pitanjima i zakonskim propisima koja utiču na mlade, kao i učestvovanje u izradi nacrtu Kosovskog omladinskog akcionog plana i godišnjeg budžeta za mlade na centralnim nivou (član 3, AU).

Kako bi LOAS i COAS trebalo da rade zajedno?

Saradnja i predstavljanje LOAS u COAS su definisani u AU u kojem COAS garantuje ravnopravno zastupanje svih omladinskih organizacija primenjujući načelo ravnopravnosti i nediskriminacije (član 4.1, Ibid). Svaki LOAS je zastupljen u Generalnoj skupštini COAS sa dva predstavnika.

Odnos između dva tela se razvija na takav način da COAS koordiniše sastanke na regionalnom nivou kako bi obavestio LOAS o predstojećim aktivnostima kao i da prikupi ideje i preporuke za svoj rad. U međuvremenu članovi LOAS u različitom obimu sprovode individualne posete i doprinose radu COAS. Dalja komunikacija i saradnja između COAS i LOAS se podstiče, dok bi LOAS mogli da uzmu u obzir uspostavljanje individualnih odnosa sa odborom COAS kao i da lobiraju o pitanjima preko svojih regionalnih predstavnika.

Da li LOAS može da saraduje sa Skupštinom Kosova?

Saradnja sa Skupštinom Kosova je moguća preko tehničke podrške koju pruža COAS koji ima odgovornost da centralnim institucijama istakne pitanja koja se tiču mladih širom Kosova. Glavni partner COAS i LOAS na centralnom nivou je poslanički klub mladih Skupštine Kosova kao i Odbor za pitanja mladih. Poslanički klub mladih je za članove LOAS organizovao nekoliko poseta zgradi Skupštine i pružio je podršku učešću LOAS u radu skupštinskih odbora.

COAS bi trebalo da podrži LOAS...

- **Priznanje pružajući pomoć u prikupljanju potrebne dokumentacije da opština prizna LOAS i da promoviše dodatnu vrednost LOAS u ime opština koje oklevaju da ih priznaju.**
- **Informacije o pozivima za podnošenje predloga i ostalim finansijskim mogućnostima.**
- **Izrada opštinskih propisa deleći postojeće propise i dobre prakse.**
- **Odnos sa opštinskim zvaničnicima slanjem zvaničnih dopisa odeljenjima za pitanja mladih u slučaju da opština nije u potpunosti ispoštovala pravni okvir o funkcionisanju LOAS.**

Šta Institucija ombudsmana može da uradi sa LOAS?

Uloga Institucije ombudsmana je da zaštiti osnovna prava i slobode pojedinaca i pravnih lica od nezakonitog i nepropisnog činjenja ili nečinjenja javnih vlasti (član 1, Zakon o Instituciji ombudsmana). Članovi LOAS su zatražili podršku od ove institucije u nekoliko slučajeva kada se činilo da su ljudska prava mladih prekršena.

LOAS je zatražio mišljenje Institucije ombudsmana u jednom slučaju o pravu na obrazovanje u pogledu opštinske odluke da odbije devojčici pravo da nastavi da pohađa srednju školu sve dok nosi šamiju i u jednom drugom slučaju o još jednom odbijanju opštine da dozvoli grupi učenika iz susedne opštine da ide u tu opštinsku srednju školu.

UČEŠĆE

LOAS kao grupe koje učestvuju i sami treba da omoguće učešće svih

Načelo kojim se svi LOAS rukovode bi trebalo da bude načelo jednakosti i ravnopravnog učešća za sve (član 11, Zakon o mladima). LOAS pored toga što predstavlja glas mladih u određenoj opštini za ulogu ima osnaživanje mladih tako što će im uliti poverenje i dati mogućnosti da učestvuju u procesu donošenja odluka. Žene, pripadnici zajednica koje su u brojčanoj manjini na nivou opštine, lica sa invaliditetom i ostale ugrožene grupe širom Kosova za rezultat svog učešća u radu LOAS postaju osnaženi i daje im se mogućnost da učestvuju u lokalnim procesima donošenja odluka.

Na koji način LOAS može povećati raznolikost zastupljenost mladih?

U obezbeđivanju šire zastupljenosti mladih u radu LOAS, kao i kada se radi o učešću različitih kategorija omladine u aktivnostima koje LOAS organizuje mogu se javiti različiti problemi. Ponekad se ove prepreke odnose na tehnički aspekt, kao što je održavanje sastanaka na mestima kojima osobe u invalidskim kolicima teško mogu da pristupe. S druge strane i kulturni aspekti igraju određenu ulogu, na primer kada se radi o roditeljima koji oklevaju da svojoj maloletnoj deci dozvole da učestvuju u aktivnostima koje se dešavaju daleko od kuće. U mnogim opštinama jezička barijera između različitih zajednica može doprineti stvaranju dodatne barijere koja utiče na uključenost svih i jednako učešće.

Kako bi mladim ljudima sa invaliditetom bilo omogućeno da učestvuju na događajima za mlade i kako bi mogli da učestvuju kao ravnopravni članovi LOAS treba podsetiti one koji organizuju događaje i sastanke da imaju na umu specifične potrebe ljudi sa invaliditetom. Na primer, trebalo bi da mesto gde će se događaj održati bude pristupačno i zbog toga treba izbegavati zgrade koje nemaju prilazne rampe ili sobe za sastanke na višim spratovima od prvog gde lift ne radi. LOAS bi takođe mogli da razmotre imenovanje jednog člana za svaki sastanak koji će biti zadužen da pruži pomoć svim osobama sa invaliditetom koje učestvuju na sastanku u zavisnosti od potrebe.

Koju vrstu aktivnosti LOAS treba da organizuje kako bi se povećalo učešće u celini?

Organizovanje privlačnih događaja može da poveća vidljivost LOAS, da proširi članstvo u istom i bude mesto za kontakt sa mladim ljudima u opštini. S obzirom da je dužnost LOAS da planira volonterski rad i druge aktivnosti za mlade (član 10.2.9, AU).

Povećati učešće mladih iz različitih miljea

Sela/Seoska područja

Oformiti omladinske klubove u selima i seoskim područjima uz podršku opštine. Sprovesti terenske posete srednjim školama u onim selima gde su članovi LOAS identifikovali aktivne mlade ljudi koji mogu da se pozovu na dešavanja koja organizuje LOAS. Organizovati sastanke u selima gde su oformljeni omladinski klubovi i pozvati njihove članove da učestvuju na sastancima LOAS. Redovna komunikacija između LOAS i omladinskih klubova takođe može biti razvijena putem društvenih medija. Pored toga, održavajte sastanke LOAS u različitim selima u opštinama, posebno u udaljenim selima i pozovite lokalnu omladinu i omladinske lidere da učestvuju na sastanku.

Zajednice

Uključite predstavnike zajednica u sastav odbora LOAS, kao odraz zastupljenosti zajednica u opštini . Odredite kontakt osobu za jezike iz LOAS kako biste omogućili učešće i drugih zajednica. Konačno, podstaknite učešće zajednice tako što ćete održati sastanke na terenu i pozovite ih da učestvuju u radu odbora LOAS.

Žene

Odredite ženske članove LOAS onda kada LOAS uglavnom čine muškarci. Uspostavite jednaku rodnu zastupljenost u odboru LOAS kako biste obezbedili učešće članica žena na pozicijama unutar strukture LOAS koje podrazumevaju donošenje odluka u duhu Zakona o rodnoj ravnopravnosti (30-40%). Povežite se sa opštinskim neformalnim klubom žena ili podstaknite članove LOAS da se pridruže neformalnom klubu žena kako bi mogli iznutra da zastupaju problem mladih. Ovakvi načini povezanosti rade za dobrobit obeju grupa koje imaju korist od inicijativa zajedničkog zastupanja i sami članovi su češće bolje informisani.

LOAS mogu da razmotre organizovanje aktivnosti kao što su:

- Sportski turniri (uz mogućnost učešća za muške i ženske učesnike)
- Koncerti na kojima nastupaju mladi izvođači
- Radionice za razvoj veština/neformalno obrazovanje
- Ekskurzije na ekološka, istorijska i mesta od kulturnog značaja
- Proslavljanje međunarodnih praznika (međunarodni dan mladih, Dan Zemlje, itd.)
- Volonterske aktivnosti
- ...i mnoge druge!

„Volonteri nisu plaćeni za svoj rad, ne zato što su bezvredni, već zato što njihov rad nema cenu”

- *Nepoznati autor*

VOLONTERIZAM

Zašto je važno volontirati?

Volontirati predstavlja način na koji ljudi mogu da doprinesu razvoju svog naselja, zajednice ili opštine. Zakon o mladima navodi da će se volonterski rad mladih ljudi smatrati važnim i korisnim za društvo jer stvara određenu perspektivu za njih tako što im pruža praktično iskustvo kojim njihove profesionalne veštine bivaju unapređene (član 14).

LOAS širom Kosova su dobar primer volonterizma, s obzirom da samo učešće u radu LOAS predstavlja sticanje iskustva u volonterizmu, dok članovi LOAS takođe redovno organizuju i učestvuju u volonterskim aktivnostima. Angažovanje LOAS u organizovanju volonterskih aktivnosti varira od koordinisanja jednodnevne delatnosti do detaljnijih i strukturisanih aktivnosti. Slede neki dobri primeri iz prakse.

Opštinske uredbe o volonterizmu

U avgustu 2010. MOKS je izdao jedno AU o volonterskom radu omladine u cilju regulisanja prava, obaveza i postupaka koji se odnose na volonterski rad mladih (član 1, AU o volonterskom radu mladih). Opštine su na osnovu ovog uputstva usvojile odredbe o osnaživanju i unapređenju volonterizma od oktobra 2013. Ovo je učinjeno uz aktivno učešće LOAS i podršku međunarodnih organizacija.

Ove odredbe su slične po svom formatu i sadržaju s obzirom da predviđaju ključne termine koji se odnose na volonterizam i koji objašnjavaju na koji način opština može imati koristi od volonterskog rada kao i od promovisanja istog. U odredbama se nabrajaju dužnosti i odgovornosti opštinskog službenika za omladinu i mentora volontera. One takođe predviđaju simbolične podsticaje za aktivne volontere u opštini, kao što su neke besplatne usluge javnih službi.

Stvarajte mogućnosti za volonterski rad. Pronađite u vašoj opštini dešavanja privlačna za mlade koja ćete organizovati.

Angažujte nove volontere. Proširite mrežu volontera širom opštine kroz organizovanje okruglih stolova kako bi ste podstakli diskusije o volonterizmu i organizujte obuke za nove potencijalne volontere.

Pokrenite volontere. Akcija „Očistimo Kosovo 2012.” je okupila preko 9,000 učesnika tako što je do potencijalnih volontera doprla putem medijskih kuća, društvenih medija i usmenog prenošenja vesti. Pronađite donatora kako biste grupi koja je imala najbolje učešće dodelili nagradu kako biste podigli zainteresovanost.

Volontirajte u vašoj zajednici. Kad opština ne raspolaže fondovima popunite praznine volonterskim radom. Jedan LOAS je uspešno upravljao turističkim informativnim centrom kada opština nije imala finansijska sredstva.

MEDIJI I KOMUNIKACIJA

Na koji način LOAS mogu koristiti medije da bi promovisali svoja dešavanja?

LOAS može koristiti razna sredstva masovne komunikacije kako bi preneo informacije koje se odnose na aktivnosti i napore vezane za zastupanje. U zavisnosti od efekta koji želi da ostvari LOAS može informisati širu javnost tako što će istaći prethodno postignute rezultate, podeliti vesti o tekućim inicijativama i promovisati buduće aktivnosti. Kod promovisanja i plasmana određene aktivnosti LOAS u medijima korisno je imati na umu da će događaji privući medijsku pažnju u slučajevima kada su prilozi privlačni i od značaja za veliki broj čitalaca i/ili gledalaca. S obzirom da rad sa medijima zahteva posvećenost i profesionalnost efikasan način ostvarivanja radnog odnosa sa medijima bio bi da se imenuje kontakt osoba za informisanje koja će biti zadužena da ostvari i održava ove kontakte (Manik Begolli, savetnik za odnose sa javnošću, Deloitte Consulting, Pristinë/Priština).

Zastupanje pitanja koja se odnose na mlade putem medija

Postoje dve vrste medijske pokrivenosti koje LOAS može da iskoristi za potrebe svog rada, a to su proaktivna i reaktivna. Proaktivna medijska pokrivenost prisvaja određeni događaj ili delo i informiše javnost o stanovištu određene grupe o nekom pitanju, dok reaktivna medijska pokrivenost nastupa nakon nekog događaja kako bi se podsetili na ono što se dogodilo. Proaktivan pristup se savetuje kod zalaganja za promene u praktičnoj politici koja se odnosi na mlade, dok se proaktivni pristup savetuje kod razmatranja sledećeg:

Osnovna poruka - Osnovna poruka predstavlja temelj svih medijskih kampanja kod pokušaja da se dobije podrška javnosti. Aktuelna situacija mora biti jasno opisana (problem konteksta), a rešenje predloženo zvaničnicima kako bi problem bio rešen. LOAS treba da uključi informacije o mandatu, misiji ili stvari za koju se zalaže.

Formulisanje poruke - Kako bi se izbeglo da se mediji nenamerno fokusiraju na „pogrešne“ elemente događaja, LOAS bi trebali da razmotre „formulisanje svojih poruka“ tako što će napraviti teme za diskusiju koje će članovi LOAS predstaviti medijima i raspodeliti ih kao pomoćni materijal na događaju. Teme za diskusiju napisane pre održavanja nekog događaja dopuštaju da pažnja medija bude usmerena na željenu poruku.

Vremenski okvir kada se poruka objavljuje - Važna pitanja na lokalnom nivou su često zanemarena zbog vesti sa centralnog ili međunarodnog nivoa. Nekoliko je koraka koji bi mogli da se preduzmu kako bi se osiguralo da događaji i konferencije budu praćeni u medijima na željeni način. Jedan način je da se priča ili pitanje dovede u vezu sa značajnim vestima. Na primer, ukoliko se radi o aktivnosti gde je posredi međuetnički dijalog, ista bi imala veći značaj ako bi se nadovezala na širi tekući politički kontekst. Povezivanje lokalnih vesti sa posebnim prilikama ili dobro poznatim međunarodnim danima će takođe omogućiti veću pokrivenost vesti. Kada na primer LOAS sprovodi akcije čišćenja u selima iste će biti vrednije da se o njima izveštava ukoliko se organizuju na Dan planete Zemlje. Takođe, budite upoznati sa i pratite interne medijske rokove u izveštavanju, tj. da li će se nešto štampati/prirediti za štampu do

Upotrebite lokalne radio emitere kako biste dopreli do omladine u seoskim područjima.

određenog roka, kako bi se određena aktivnost vremenski isplanirala na taj način da dozvoli dovoljno vremena za obradu pre nego što se nešto odštampa ili emituje. Konačno, izbegavajte dane kada se emituju važne vesti kao što su posete visokih zvaničnika, politički događaji ili izbori koji će nadjačati lokalne priče ili pitanja. (Koalicija za Međunarodni krivični sud, NVO Rad medija na terenu: upotreba medija kao sredstva za rad na terenu, http://www.amicc.org/docs/NGO-media_training.pdf, 2. septembar 2013).

Kako LOAS mogu da iskoriste društvene medije za svoje aktivnosti?

Društveni mediji su trenutno jedno od najupotrebljavanijih sredstava interakcije gde se informacije stvaraju i šire na brz i ekonomičan način. LOAS širom Kosova su prisutni na internetu i koriste različite internet usluge kako bi svojim kolegama i vršnjacima promovisali događaje i aktivnosti koje organizuju.

Šta je potrebno pripremiti za uspešnu konferenciju za štampu?

Konferencija za štampu predstavlja efikasno sredstvo za prikupljanje vesti i publiciteta u vezi neke organizacije ili događaja. U prošlosti su LOAS na primer održavali konferencije za štampu nakon što bi njihove opštine usvojile omladinske akcione planove i opštinske uredbe o volonterizmu.

Stvari koje treba imati na umu kad se pripremate za konferenciju za štampu:

- Definišite poruku koju želite da prenesete. Neka to bude tri do pet jasnih tačaka;
- Odredite datum i vreme. Pokušajte izbeći poklapanje sa drugim konferencijama za štampu;
- Odaberite odgovarajuće mesto za konferenciju koje je povezano sa vašom organizacijom, kao što je omladinski centar;
- Organizujte obuku i koordinišite aktivnosti učesnika. Upamtite, oni su odraz vaše organizacije;
- Blagovremeno kontaktirajte medije i koordinirajte svoje aktivnosti sa opštinskim službenikom za javno informisanje;
- Nastavite saradnju sa medijima i osigurajte njihovo učešće na konferenciji za štampu;
- Razmotrite izradu materijala za štampu, koji će sadržati fotografije namenjene štampanim medijima, saopštenja za štampu i na primer primerak objavljenog izdanja (Manik Begolli, savetnik sa odnose sa javnošću, Deloitte Consulting, Pristina).

Šta saopštenje za štampu treba da sadrži?

Kada se LOAS obraća javnosti putem saopštenja za štampu treba razmotriti uključivanje sledećih elemenata:

- Naziv i logo vaše organizacije;
- Kontakt informacije o stručnjacima za dodatno informisanje;
- Datum;
- Naslov koji odražava osnovnu poruku;

Koristite internet, Facebook, video zapise na YouTube, pisane blogove i Twitter i postavljajte fotografije sa događaja na Instagramu ili Flickr kako bi ste privukli pažnju.

Uključite u planiranje konferencije za štampu službenika za omladinu i opštinskog službenika za informisanje kako biste omogućili širu medijsku pokrivenost.

- Podnaslov u kojem se dodaje druga tema koja će uslediti;
- Prvi stav, odnosno redak u kojem se objašnjava problem i daju ključne informacije;
- Zadnji redak koji sadrži kontekst problema;
- Najmanje jedan citat nekog stručnjaka na datu temu;
- Predloženo rešenje i poziv na delovanje;
- Jedan kratak opis organizacije (jedna kratka deklaracija misije na kraju dokumenta).
- "Koalicija za Međunarodni Krivični Sud, "Komunikacija između NVO-a i Medija: Upotreba medija kao sredstva komunikacije, http://www.amicc.org/docs/NGO-media_training.pdf, 2 Septembar 2013.)

Na koji način se mogu voditi kampanje podizanja svesti?

LOAS mogu prosleđivati poruke i učestvovati u akcijama kroz upotrebu kampanja. Kampanje predstavljaju niz poruka koje dele jednu ideju ili temu koja se pojavljuje u različitim medijima, predviđenog je trajanja i tačno određeno vreme. Kod donošenja odluke da se kampanja organizuje LOAS je dužan da odvoji dovoljno vremena i pronađe privlačan ili inovativan način da predstavi ideju ili temu koja će predstavljati glavnu poruku koja će biti preneti auditoriju (Manik Begolli, savetnik za odnose sa javnošću, Deloitte Consulting, Priština). U proteklih godinama LOAS su organizovali i učestvovali u velikom broju kampanja širom Kosova.

PRIONITE NA POSAO!

Upamtite da kao LOAS imate zakonski garantovano pravo da učestvujete u opštinskom procesu donošenja odluka kroz prisustvo javnim sastancima, sastancima sa direktorima o pitanjima koja se tiču mladih i kroz organizovanje događaja u opštini. Ova prava, međutim, nose odgovornost da obavljate ulogu nekog ko predstavlja mlade tako što ćete aktivno učestvovati u opštinskim poslovima i raditi na normiranju omladinskih pitanja. Uvek tražite dobre prakse od LOAS pored onih navedenih u ovom dokumentu i budite tvorci sopstvene dobre prakse!

